

לראותם בלבד

כשלעורך הצילומים ב'רויטרס' נמאס לראות תמונות של פיגועים והלוויות, הוא ביקש מהצלם בירושלים, גיל כהן מגן, לתעד את חיי היומיום בעיר • שמונה שנים אחרי הבשיל הפרויקט והספר 'בחצרות החסידים' יצא בקרוב לאור • "הציבור החרדי מוצג באור של שחור ולבן ואנשים נרתעים מפניו. אני ביקשתי להעביר את היופי של הציבור, את הצבע, ואנשים מופתעים לטובה", אומר ל'בקהילה' הצלם גיל כהן מגן ומציע: קחו את התמונות למערך ההסברה החרדי

אנשים נוסעים עד אפריקה ולמזרח הרחוק כדי להתרגש ולא יודעים שהיופי האמיתי נמצא במאה שערים

בנימין גרנות

אחד הפרויקטים החביבים על כל אוהד במצלמה, הוא צילום תיעודי של המגזר החרדי. אבל לא כל אחד מצליח בכך ומלאכת האיסוף, מתברר, קשה עד מאוד.

א

"בשנים האחרונות, לאור העובדה שכמה צלמים הצליחו לחדור לקהילות החרדיות, יש יותר ויותר צלמים שמבקשים גם כן לתעד את העולם החרדי. זה משהו שמבחינת העולם החילוני לא צולם כל כך ולא נשחק עד דק, אז בטח שיש התלהבות", אומר הצלם גיל כהן מגן ל'בקהילה', לקראת צאת ספר הביכורים שלו, 'בחצרות החסידים', שיראה אור בעוד שבועות מספר.

עם סיום לימודי הצילום במכללת 'הדסה' בירושלים ובמכללה בקנדה, החל גיל כהן מגן לשמש צלם של סוכנות 'רויטרס' בירושלים. "הימים, לפני כעשור, היו ימי הפיגועים הקשים והאינתיפדה השנייה. כל הזמן היו צילומים של אקשן, דם ואש ותמרות עשן", מספר כהן מגן. "אחרי שנתיים פנה אליי המנהל שלי ב'רויטרס' וביקש שאתחיל להביא תמונות 'דיילי לייף', כלומר מחיי היומיום. 'נמאס לנו לראות פיגועים, הלוויות, הפגנות', הבהיר לי.

"אני ירושלמי. נולדתי בירושלים, גרתי בירושלים ואפילו למדתי צילום במכללה שנמצאת ברחוב הנביאים, סמוך מאוד למאה שערים. תמיד עמדה לי בראש מחשבה לעשות פרויקט במאה שערים. פעמים רבות ניסיתי ולא הצלחתי, אבל הפעם, לנוכח הבקשה של 'רויטרס', החלטתי לנסות משהו עמוק יותר".

התמונה עם הדחפור

הקהילות החרדיות, ידע כהן מגן עד מהרה, לא מאפשרות למצלמות לחדור אליהן בקלות. הוא התחבר אפוא לגורמים הרלוונטיים בחצרות השונות, למד להצניע את המצלמות, לא להשתמש בפלאש ולא לבלוט יתר על המידה. "ישנם צלמים שבאים בראש תוקפני, כאומרים 'אנחנו נצלם

תוכנה בירושלים. בתמונה הקטנה: גיל כהן מגן

להודות ולהלל. הדלקת נרות חנוכה

אתכם על אפכם ועל חמתכם', ולכן צלמי עיתונות נראים כאיום בתוככי מאה שערים", אומר כהן מגן. "מבחינתי זה לא היה עוד פרויקט אמנותי, אלא הרבה יותר מזה. רציתי ללמוד על העולם החרדי, להבין, לדעת, לקח לי המון זמן להתחבר לזה".

מה מייחד את הצילומים שלך?

"בראש ובראשונה חיפשתי את מראות חיי היומיום, לא את הדברים הקבועים. לא ש'טישים' ו'כפרות' לא מצטלמים טוב, אבל אני חיפשתי את החיים כמות שהם. לדוגמה, להיכנס סתם לישיבה ולצלם בחורים לומדים או ילדים ב'חיידר'. לתפוס אנשים ברחוב, בזוויות מסוימות. להיכנס לבתים, ברשות כמובן, ולחוות אתם אם זה 'הבדלה' או דברים אחרים. גם כשנסעתי לאומן, ביקשתי לתפוס בעיקר את ה'מסביב', וזה משהו שקשה יותר לתעד. מה שביקשתי לתעד זו האווירה".

מלאכת הצילום עצמה לא הייתה קלה. "התמונה צריכה להיות מעניינת, עם אמירה שמשקפת את הנעשה ברחוב החרדי, בחצר החסידית", מוסיף כהן מגן. "בתמונה חרדית יש דברים נוספים מעבר לפן האמנותי שלו. זו סיטואציה שאפילו הציבור שב'טישים' לא תמיד ישים לב אליה, וזה מה שמייחד אותה. בתוך ה'פריים' מתנהל דיאלוג".

התמונות, כך מתברר, מפתיעות לעתים גם מי שמשתתף בתדירות רבה באירועים המצולמים. "לפני כחודש הרצתי בפני מורות חרדיות בבני ברק ולא ידעתי מה אני יכול לחדד להן. הן הרי יודעות מה זה 'כפרות' ומה הם 'ארבעת המינים'", מספר גיל כהן מגן. "אבל אחרי שהראיתי להן מצגת עם תמונות שלי מהרחוב החרדי, הן היו מופתעות ואמרו לי, 'הראית לנו דברים שאפילו אנחנו לא ראינו'. מעזרת הנשים, הדברים נראים אחרת ואפילו בתוך בית המדרש, הכול תלוי בזווית וזו האמנות האמיתית: להראות לאדם שהיה בתוך סיטואציה שאפילו הוא עצמו לא הכיר אותה כפי שהיא באמת.

"בעידן הדיגיטלי אפשר לצלם כמה שאתה רוצה ואחרי זה לשבת בבית ולבחור תמונה אחת או שתיים טובות, אבל אצלי זה לא עבד", מודה גיל כהן מגן. "תמיד חיפשתי את האנקדוטה. לפעמים הגעתי לאירוע וצילמתי מאות תמונות ולא יצאתי משם עם תמונה. וקרה גם ההפך, שהגעתי לאירוע ובמשך חמש דקות

ל"ג בעומר של תולדות אברהם יצחק

תשליך בחצר נדבורנא, בני ברק

אחת מ-100 הטובות בעולם. הפגנות נגד חילולי קברים בחוואי כביש 6

הקפות שניות בחצר תולדות אהרן

שמחת בית השואבה בתולדות אברהם יצחק

מחאה נגד חילולי קברים בכביש 6

חסידי חב"ד בגבול הצפון, מלחמת לבנון השנייה

פדיון הבן, ירושלים

פורים בבית חסידי, ירושלים

פורים בירושלים

חסידי ויז'ניץ בקציר חיטים, מבוא חורון

פורים בחצר שומרי אמונים

פדיון פטר חמור, ירושלים

שריפת חמץ במאה שערים

מאפיית מצות שמורה, ירושלים

קיבלתי את התמונות המיוחדות שלא ציפיתי לקבל".
 שמונה שנים עמל כהן מגן על הפרויקט שנאסף בימים אלו לספר. "בספר יהיו בין 100 ל-150 תמונות. עכשיו אנחנו בשלב סינון התמונות וזו המלאכה הקשה ביותר", הוא אומר. במקביל לחיפוש ספונסר שיאות לקחת על עצמו חלק מעלויות הפקת הספר, כהן מגן מיצר על התמונות שלא ייכנסו לספר. "צילמתי לפרויקט עשרות אלפי תמונות. מה שעבר את הסינון זה אולי עשירית ממה שצילמתי ומתוך מה שבחרתי, אולי חצי יצליחו להיכנס לספר".

איזו תמונה הכי תפסה אותך?

"למען האמת, גם אני הייתי מופתע ממנה. זו התמונה עם הדחפור. אברך שמפגין נגד חילולי קברים בתוואי הצפוני של כביש 6. זה היה רגע אחד קטן בהפגנה, אבל תמונה מאוד סימבולית. אתה רואה אדם אחד קטן שמצליח לעצור מכונה כל כך ענקית. אני משווה את התמונה הזאת למדינת ישראל. בקושי יש לה מקום על המפה, אבל אנחנו משנים כל כך הרבה סדרי עולם. התמונה הזו מבטאת את הציבור החרדי. הוא אמנם ציבור שקט, אך לפעמים יודע להשמיע היטב את קולו".

לשנות את הגישה

תמונתו של האברך ממאה שערים, מתברר, נבחרה על ידי הוצאת ספרים יוקרתית בפריז לאחת מ-100 התמונות הטובות של העשור החולף. "לפני חצי שנה התקשרה אליי עורכת הוצאת הספרים והודיעה לי שהתמונה הזו, יחד עם עוד תמונה של ערפאת וברק הן שתי התמונות היחידות מישראל שנבחרו להיכלל בין 100 התמונות הטובות", מספר גיל כהן מגן. "הופתעתי מהבחירה שלהם. 'עברנו כאן מלחמות, טילים, פיגועים, אירועים וזה מה שבחרתם?', שאלתי את העורכת. התשובה שהיא ענתה לי, בעצם אומרת הכול. 'זו התמונה הקלסית שמשקפת את ישראל האמיתית', ענתה לי".

הספר, מציין גיל כהן מגן, למרות שהוא מיועד למגזר הכללי, גם החרדים יוכלו לראות בו עניין. "דרך התמונות למדתי להכיר את היופי שבעולם החרדי. יש בהם הכול. גמילות חסדים, מתן בסתר וכו'. הציבור הכללי נחשף לציבור החרדי, בדרך כלל מנקודת מבט עיתונאית של שחור ולבן, בעיקר בדברים הרעים, כשיש הפגנות נגד חילולי קברים או אינטל. אני ניסיתי להעביר את הצבע, את היופי שבקהילה החרדית. אנשים שאינם דתיים מופתעים כשהם רואים את התמונות. פתאום הם מגלים עולם שלם שנמצא כל כך קרוב אליהם.

"אנשים נוסעים עד אפריקה ולמזרח הרחוק כדי להתרגש ולא יודעים שהיופי האמיתי נמצא מתחת לאף. הייתי בתאילנד ובכל מיני מקומות בעולם, אבל כשהגעתי לראשונה למאה שערים, הבנתי שזה מה שאני מחפש והתרגשתי. העציב אותי היה כל כך קרוב ולא ידעתי", אומר כהן מגן. "אני מציע לחבריי שאינם דתיים, ללכת למאה שערים בחנוכה, לראות איזה הוד, איזה יופי.

"הבעיה היא שאנשים לא תמיד מרגישים בנוח ללכת במאה שערים. בתקשורת, הציבור הזה פשוט מוצג לא נכון. בתמונות שלי אני מבקש לשנות את הגישה הזאת. אולי פשוט תאמצו פרויקט צילום להסברה נכונה", הוא מסכם. 📷